

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/2 an 2 fl. 50 cr., 1 an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhia:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/2 an 3 fl. 50 cr., 1 an 7 fl.

Pentru România și străinătate:

1/2 an 10 franci, 1 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-dată 6 cr.
a treia-oară 5 cr., și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Popoșu Nr. 11.

Se prenumără și la poste și la librării.

Epistole nerancate se refuză. — Manuscrisuri nu se înapoiază.

Numeri singuratici à 5 cr. se vând în Sibiu: la librăria „Tipografeii”, societate pe acțiuni și la librăria L. Michailis, stradă Cisnădiei, 27. — În Alba-Iulia: la librăria Weisz Bernat și la loteriei.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

În vacanțe.

(S). Dieta maghiară a luat ieri vacanțe, în vederea sărbătorilor. La propunerea prim-ministrului Széll dieta a decis, ca vacanțele să țină până la 18 Ianuarie anul ce vine, și anume din momentul, că până atunci vor avea delegațiunile de lucru, cu rezolvarea chestiilor comune.

Politica militantă are deci vacanțe, în Austria și în Ungaria. Vieța parlamentară nu mai există, nici dincolo, nici dincoace, — în schimb însă există mare încredere, și în schimb și dincoace. Viitorul politic e atât de neguros, atât de posomorât, încât nu poate să fie așteptat decât numai cu îngrijire, din toate părțile.

Și se pare că îngrijirea e mai mare la cei de dincoace, la eghemonii noștri, decât la cei din cealaltă parte a monarhiei. Maghiarii, nu-și mai pot ascunde temerea, că furtuna ce se poate deslășui în fiecare moment în Austria, va trece cumva granița și-și va strivi și-și va îngrijora și pe ei, în noaptea următoarelor proprii.

Vacanțele parlamentare, acum începute, nu vor fi deci zile de recreare pentru politicianii maghiari, și în prima lor zi zile de grea spargere de cap, că evenimentele cum se vor putea oare desvolta ori în altă direcțiune, cum ar putea fi împinate din partea Maghiarilor, ca pe ei să-și lase întregi și neatînși?

De aceea, ministrii maghiari și în continuare consultări, fac combinațiuni și caută soluțiuni pentru toate eventualitățile posibile. Ear' la consultările lor invită și pe alți politicieni maghiari, cerându-le sfatul și concursul.

La consiliul de ministri, ținut Joi, după luarea dela ordinea zilei a proiectului de lege despre *cuotă*, au luat parte de exemplu și deputații Szilágyi, comitele Andrássy și Horánszky, cari împreună cu ministrii au desbătut în modul cel mai amănunțit chestia, că în cazul unei schimbări de constituție în Austria, ce atitudine are să iie politica maghiară? S'au ținut în vedere trei eventualități posibile: Schimbarea, ce negreșit trebuie să urmeze, mai curând sau mai târziu în Austria, poate să fie favorabilă federalismului, absolutismului, sau, introducându-se votul universal nelimitat, — chiar și socialismului.

La rezultat vor fi ajunși ei întruniți în consiliu de ministri, și ce soluțiuni vor fi aflat pentru a da piept cu *federalismul*, *absolutismul* sau *socialismul* ce ar putea să treacă și în Ungaria, venind din Austria, nu se știe, pentru că n'a putut străbate nimic în public despre ideile schimbate între ministri și politicieni maghiari chemați la sfat.

Faptul în sine însă, că Maghiarii se ocupă cu asemenea eventualități, dovedește, că eventualitățile se pot ivi.

Consiliul de ministri, ținut Joi, s'a ocupat însă și cu altă chestie, tot atât de importantă ca și chestia eventualei schimbări de constituție în Austria, anume: cu chestia *cuotei*.

Acum, după-ce proiectul de lege despre stabilirea cuotei a fost luat dela ordinea zilei, din motivul, că mașinaria constituțională e întreprinsă în Austria, prin urmare, votarea cuotei pe cale parlamentară nu mai are nici în Ungaria nici un rost, întrebarea e, că ce are să se întâmple?

Cuota o va stabili Monarchia, pe baza dreptului ce-l are garantat în lege; și o va stabili în suma precisată din partea comisiunilor parlamentare, adecă pentru Ungaria în 34,4 procente. Dar o va stabili numai pentru un an. Și atunci? Va trebui să înceapă oare comisiunile parlamentare nouă negocieri, ca să ajungă la o nouă înțelegere, și eventual să stabilească o nouă cheie,

sau e valabilă și pentru viitor învoiala legată între ele anul acesta?...

Asta e problema grea, cu care guvernul maghiar se afunde capul, pentru-că pe seama aștor sparge de întepări neașteptate, în lege nu s'a luat nici o dispoziție.

Pentru a lămurii deci chestia aceasta și pentru a lua înțelegere cu cercurile competente și asupra votării speșelor comune din partea delegațiunilor, prim-ministrul Széll va pleca astăzi de nou la Viena.

Ear' când ministrii călătoresc prea mult și prea des la Viena, e semn că situația e foarte gravă, ițele politice sunt foarte încurcate.

Dar' nu ministrii maghiari și nu politicienii maghiari le vor descurca. Se vor descurca ele singure, pe baza legilor naturei, cari necesarmente duc la deslegare ori-ce lucru încurcat. Și ori-cât vor combina Maghiarii și vor căuta soluții pentru împedecarea evenimentelor ce au să vină, ele totuși vor veni, pentru-că nu este putere care se împedecă deslășuirea lor. Și vină ele în ori-ce formă, noi le așteptăm fără temere, pentru-că la mai rău nu se poate duce. Ear' dacă Maghiarii le așteaptă cu temeri, îngrijiri și neliniștiri, e semn că ei au motiv să se teamă, pentru-că evenimentele pot să aducă cu sine și ciasul, în care popoarele asuprite din Ungaria vor ține judecată asupra asupritorilor lor.

De aceea, înțelegem, cum de vacanțele parlamentare, în cari au intrat politicienii maghiari, pentru ei nu sunt zile de recreare, ci zile de temere, îngrijire, neliniște, zile de tortură.

Sunt zilele pământului, care își așteaptă pedeapsa meritată!

Sibiu, 23 Dec. n.

Delegațiunile. În 28 Decembrie se vor întruni delegațiunile de nou la Viena. Vor vota *anțându de toate indemnisiare pentru patru luni pe seama guvernului comun, și anume pe baza cuotei ce până atunchi va fi stabilită după partea Maghiarii, ear' la începutul anului ce vine vor intra în desbaterea chestiilor comune, rezolvându-le în merit. E mare temerea, că Deții vor băga obstrucția și în delegațiunile și vor împedecă votarea creditului cerut din partea ministrului de războiu, pentru scopuri militare.*

„Prăbușirea Austriei.” „Kölnische Zeitung” răspunde ziarului rusesc „Rossija”, cu privire la cele scrise despre prăbușirea Austriei, și zice așa: Dacă foaia rusească „Rossija”, discutând relațiile din Austria din punctul de vedere al dublei alianțe, nu esclude posibilitatea unei desfaceri a Austriei și alipirea de către imperiul german a provinciilor germane din monarhia habsburgică, aceasta probează că foaia rusească nu cunoaște nici relațiile din Austria, nici pe cele din Germania. Dacă în Germania s'ar ținti oare-cum la alipirea provinciilor germane din monarhia habsburgică către imperiul german, aceasta n'ar însemna altceva decât o întoarcere la nefericită starea de lucruri din 1866. Deasemenea e imposibilă cedarea pe cale pacinică către Franca a provinciilor Alsacia și Lorena. Dacă vre-o putere străină ar pretinde serios ca Germania să înapoieze acele provincii, aceasta ar însemna nici mai mult nici mai puțin decât o declarație de războiu.

Din Austria. Ziarul oficial „Wiener Zeitung” publică în numărul de astăzi lista noului guvern austriac. Cabinetul e constituit astfel: Ministrul-președinte și ministru al căilor ferate austriece: *Witelsheim*. Ministrul afacerilor externe: *Wittelsheim*. Ministrul instrucțiunii publice: *Berndt*. Ministrul

de interne: *Stummer*. Ministrul de justiție: *Schrott*. Ministrul de comerț: *Stibral*. Ministrul de finanțe: *Jorkasch-Koch*. Ministrul de agricultură: *Chludowski*. Ministrul pentru Galiciă: *Blumowski*. Ziarul „Vaterland” scrie, că noul guvern nu are altă misiune, decât se subscrisă *ordonanțelor de stat* și rezolvarea *ocasionărilor de stat* cu ajutorul paragrafului 14 din constituție, după-ce apoi imediat va ceda locul altui guvern, compus tot din funcționari, dar' cu considerare la partidele politice parlamentare, așa ca se poate fi numit *guvern parlamentar*. Guvernul acest nou, va face apoi încercări serioase de a delata divergențele politice dintre *Cehi și Germani*, punând chestia în discuție, în dieta provincială din *Praga*, convocată pe 29 Decembrie.

Agenții maghiarisărei.

Nu de mult în un local public al unui oraș din Ardeal, intră doi agenți, după profil din vița aleasă. Chelnerița îi primește cu salut în limba germană, dar' euă dintre „Wut geht's” se pleacă asupra ei și-și șoptește ceva. Destul, că la șoapta acestuia ea răspunde: „Elle-lejtetem”. Ea se depărtează spre a-i servi, ear' ei observând pe amicul, ce „mi-a povestit întâmplarea, zic ungurește: „En nagyon szertétek németül beszélni, de nem tudok”. Trece asta și petrecându-și cu sexul frumos în limba ungurească; la o bună bucată de vreme încep să discute ambii în o perfectă germană.

Eată deslegarea: ei nu au să vândă numai marfă în drumurile lor, ci au să lucreze și pentru răspândirea limbii maghiare în folosința publicului. Nu de giaba îi laudă *Bartha Miklós* în ziarul seu pentru învâpăiatul lor patriotism. Și el, când o face știe de ce, pentru-că urește *germana* și pe Neamț până la estrem.

În un articol apărut de curând în ziarul „Magyarország” intitulat: „Ki beszél németül?” și subscris de *Bartha*, face cercetări asupra populației din Budapesta și ajunge la constatarea: *Nu-mai clasa cea mai de jos a proletarilor, numai în birturile cele mai comune se vorbește nemțește, altcum clasa aleasă, în localurile publice de primul rang răsună exclusiv limba maghiară*. Fiecare om cult își ține de sub demnitate a vorbi altcum decât ungurește. Limba maghiară este deci: limba de conversație a „gentry”-lor maghiari și a savanților ei. Prea bine, așa să fie, că doar' de aceea e capitala Maghiariei, dar' de unde atâta decepțiune asupra limbii germane.

Știut este, că limba germană e una dintre cele dintâi limbi culte, care prin dezvoltarea sa de secol a ajuns la atâta perfecțiune, încât în ea se pot turna tot felul de gândiri ale minții omenești. Știut este și aceea, că această limbă își înlesnește astăzi comunicațiunea cu întreaga lume, pe când o limba maghiară nici în țeara noastră numită și Ungarie nu te poți folosi. De pildă un Sarg și un Ungur, ca să se poată înțelegere reaur la ajutorul limbii române. Știut mai e și aceea, că toată cultura maghiară e o copie de pe cea germană și că cei mai mari savanți ai lor sunt de origine germană. La tot cazul este nemotivată ura, ce transpiră din articolul lui *Bartha Miklós*.

Cât timp oameni de talia lui *Bartha* vor fi conduși de acest orb șovinism, cari nu-și lasă să vadă limpede ceea-ce este curat ca lumina ochilor, nu poate fi vorba de o îndreptare a acestor oameni și prin urmare nu de îndreptarea ticălosului sistem în conducerea destinelor acestui stat nenorocit. Se vor ține ei odată, dar' atunci va fi prea târziu, căci vor fi înghițiți tocmai de acei pui de șerpi, pe cari îi încalzesc astăzi la sinurile lor, ear' pe *adevărații fii* ai patriei îi țin departe, lăsându-i să degere de frig și să se uce de arșița soarelui. Veni-va timpul, când se vor schimba vremurile. Duhul vremilor va sosi și o puternică sgduitură se va întâmpla în alvia spiritală a popoarelor acestei patrii, căci scris este: „Nu sunt vremile sub om, ci bietul om sub vremuri.”

Dr. Petru Span.

Acțiunea de satisfacție pentru Avram Iancu.

Mișcare generală.

Dacă n'ar fi fost atât de cruntă insulta ce procurorul Lázár ne-a aruncat-o în față, atentând la ceea-ce avem mai scump și sfânt, ar trebui să mulțumim acestui oficial orbit de șovinism, că fără să vrea a provocat o așa de frumoasă revoluțiune în spiritul public românesc.

Într'adevăr de mult nu s'a mai văzut atâta ferbere și atâta reacțiune în opina publică românească, atâta interes și voință de a lucra în marea publică, ca tocmai acum.

Insultele aceea oribilă și căzut asupra românii întregi, ea și o pentru arsă, incandescentă, într'un lac liniștit. Ea a produs valuri la suprafața apei, și petruzând și până în adâncimi a ars și troncolii și celande nămișcate straturi.

Valurile dela suprafață s'au vedut deja încălțând, și se vor vedea. Undele se lărgesc crescând și cresc lărgindu-se tot mai mult, și tot mai mari. Dar' clocoțit staturilor de sub suprafață, revoltarea aceea intimă, ascunsă, dar' cu atât mai tănuș, aceea se va vedea numai mai târziu, după-cum își va afla căile sale.

În tot cazul mișcarea nu este — și nu e permis să fie, numai o acțiune platonicească, de cuvinte, ori redusă numai la cercuile mele mai întinse ale națiunii.

E lucru firesc negreșit dacă întotdeauna aceste cercuri, mai tinere, mai entuziaste și mai agile, se manifestă mai curând. Și e sublim să vezi cum deodată se ridică tinerimea noastră cultă, conducătorii de mâne ai poporului, și-și pun în acelasi moment, cu aceeași pătrundere de sine, aceeași întrebare, se preocupă de aceeași mare chestiune, răspunzând la fel cu un glas și o simțire din toate cercele unde se găsește tinerime universitară română.

Dar' nu se poate să ne oprim aci. Afacerea asta e o chestiune a unora ori a altora, este o turtură, a întreg poporului nostru. Și nu e o chestiune incidentală, mică, trecătoare, ci o chestiune de cea mai mare importanță.

Iancu este mare nostru național, și trebuie să o arătăm și dovedim ceea-ța tocmai acum, când ni-se neagă că am avere eroi, ori, că peste tot am fi o națiune.

Eată cum chestiunea din cadrele ei mai mici se lărgeste și devine o chestiune mare de onoare și existență națională.

„Existența unei națiuni nu se discută, ci se afirmă” — a zis iubitul nostru președinte, dl Dr. Rafiu, într'un moment istoric al luptelor noastre. Ac e cazul să aplicăm vorba. Trebuie să se afirme, că suntem un popor conștient de noi și demnitatea noastră. Trebuie să-i facem pe contrarii noștri, chiar și pe cei mai încăpăținați, să simtă că există o națiune românească în această țeară, o națiune conștientă de drepturile sale, cu iubire față de eroii seii, tare în voința sa de a fi o națiune liberă. Să simtă toți că nu se pot insulta eroii noștri, fără-că se nu s'arim cu toții ca unul, și să pretindem satisfacție până atunci, până când o câștigăm.

De aceea mișcarea pornită trebuie să se continue pe toată linia, pe toate căile și cu toate mijloacele legale. De alte căi și mijloace nu avem lipsă.

Ea trebuie să devină de fapt o mișcare generală și intensivă. Prin această luptă spiritul public se va curăți de toate mișmele stricăcioase, întocmai cum furtuna de vară curățește atmosfera, cum furtuna de vară curățește atmosfera vieții.

Numele, pentru care s'a pornit și în carese poartă această luptă mare, ce ni-s'a împus, este de cel mai bun augur. Iancu este eroul nostru cel mai scump, cel mai înalt, cel mai energic, și mai ideal. În numele lui se întâlnesc toate suferințele românești. La numele lui toate resentimentele dispar. Pentru-că el este cel mai tragic erou al nostru. Și tragedia lui e însăși tragedia noastră.

El a ridicat la apogeu istoria noastră din veacul al XIX-lea, Numele lui, onoarea lui, idealul lui, pentru care a murit și a trăit, se ridică acum și suferințele noastre, ca să ni-le prepare pentru o luptă de deamăne de a încheia cu ea veacul ce se stinge, și a intra cu devisa ei în veacul al XX-lea.

Sus deci inimile! Pentru Iancu și cu numele lui Iancu se intrăm cu toții în luptă: lupta generală pentru onoarea și demnitatea națională.

Protestul tinerimei din Graz.

Primum următoarea telegramă: Graz, 23 Decembrie n. Tinerimea română din Graz, înfierează ne mai pomenita cutezanță a procurorului Lázár de a pune gri memoria marelui Iancu, a aceluși bărbat, care însuflețit de idealul secolului a luptat pentru intruparea aspirațiilor legitime ale poporului nostru, — și respinge cu indignare insulta adusă întreg neamului românesc.

Protest din Alba-Iulia.

Locuitori ai vechiului și istoricului oraș Alba-Iulia, la auzul și vederea celui mai nou atentat săvârșit — în mijlocul nostru — la adresa națiunii române din partea unui procuror regesc al erei „lege, drept și dreptate”, conștii de demnitatea și simțământul nostru național moștenit prin veacuri de-arindul dela părinții și strămoșii noștri:

protestăm cu indignare pentru cutezanța neînchipuită, cu care un procuror regesc însultă pe cel mai mare și iubit luptător de odinioară al națiunii române și cel mai aprig și credincios general al Maj. Sale actualului nostru Monarch;

protestăm în fața lumii civilizate și arătăm cu degetul pe acel viceprocuror, care azi, în zorirea secolului al XX-lea, călcând pe țărina la sute și mii de eroi ai neamului nostru, îngropăți aici în decursul de 2000 ani — la auzul nostru — îndrăznește a striga în gura mare și a numi în sanctuarul justiției „cap de fâlhară” pe Iancu, semizeul adorat al unui popor întreg, — insultându-ne astfel națiunea română în chipul cel mai neomenos.

(Urmează iscăliturile alor 16 Români, cetățeni din Alba-Iulia, pe cari nu le publicăm, pentru a nu-i espune șicanelor veninoase a micilor tirani din acel cuib inficid de neo-patrioți à 5 pitule).

Maghiarii și lupta noastră.

Societatea maghiară.

Nu numai Românii, ci și Maghiarii poartă un viu interes campaniei ce s'a pornit pentru memoria lui Iancu. Ziarele noastre sunt urmărite cu mare interes de Unguri și alți patrioți.

Din Alba-Iulia ni-se comunică de pildă, că 'Tribuna' prin cafenele și restaurante e ocupată mai tot de Unguri și Jidani; așa că Românii de abia mai ajung la rînd să o cetească.

Firește cei mai mulți dintre acești noi cetitori ai 'Tribunei' ne sînt hotărîți contrari nouă, dar sînt și excepțiuni onorabile, cari indignați de procedura grofului procuror, îl desaproabă hotărît și ne aproabă pe noi.

— Așa-i trebuie — zicea un Ungur veritabil, la o discuție asupra unor articoli ai 'Tribunei'. — Așa-i trebuie grofului Lázár; de ce face politică și în procese criminale; așa-i trebuie dacă nu știe istorie.

Vocea unui honved dela 48.

Un interesant incident s'a întîmplat zilele trecute într-o casină maghiară din Ardeal. Erau 20—30 membri de față. Un domn — tocmai un Jidan maghiarizat — aduse vorba de 'Iancu' și 'Tribuna'. A început să injure pe dl Dr. A. Frâncu pentru cursul său. Câțiva membri îl aprobau și secundau pe hiperezolul nostru patriot, a cărui origine se perde în istoria lui Israel.

Deodată se ridică un domn mai bătrîn, fost honved la 48, care avuse oare-care rol în acele vremuri.

— Cetit-ai d-ta 'Tribuna' ? îl întreabă fostul honved pe noul patriot.

— Nam cetit-o dar' 'mi-s'a spus ce scrie Dr. Frâncu despre Iancu.

— Vezi, dacă n'ai cetit, nu vorbi. Eu încă n'am cetit, de aceea nici nu vorbesc de articoli ei. Dar' ce ai zice d-ta, și d-v. toți dacă ar veni aici între noi un Valah, de pildă acel Dr. Frâncu și ar zice: 'Kossuth a fost un tâlhar'. Așa-i că toți 'Lași pîlmui?

— De sigur, — rîsună corul patriotic.

— Ei bine, atunci ce vî răscocorîți dacă 'Tribuna', ori Dr. Frâncu, ori alt Român apără pe Iancu?

— Eu știu cine a fost Iancu, d-ta dle nu știi și totuși vorbești.

Pie-ți destul a ști, că Kossuth Lajos, guvernatorul Ungariei a trimis delegat, la acest Iancu, ca să pertracteze în numele său, al lui Kossuth, de împăcare cu Iancu... Acesta-i fapt istoric. Ei bine, guvernatorul Ungariei, Kossuth Lajos, pentru care eu am luptat cu sabia în mînă — s'ar fi pus el în astfel de pertractări, dela egal la egal, cu un 'haramia vezér'?

Toți aprobă; interpelantul Jidan tace.

— De altcum eunosc eu și pe procurorul din Alba-Iulia, — continuă fostul honved, — am cunoscut și pe tatăl-seu grof Lázár Coloman; 'mi-a fost bun prieten. Tocmai de aceea imi pare rău că chiar ficiorul său a făcut — ce a făcut.

Dacă nu știe istoria, să-și fi ținut gura, și să se fi rămas la datoria sa de procuror.

Acestea erau cuvintele unui fost honved, care luptase sub Bem. Și totuși infierbentații patrioți — 'și-au plecat capetele' 'și-au aprobat, împraștinându-se din casină.

FOIA „TRIBUNEI“.

Scrisori din Bihor.

VI.

Oradea-mare, 6/XII.

Par'că-i un veac de când nu 'ți-am mai scris! De ce n'am luat peana în mînă? De-aș ști-o! Poate în urma legii interției, care m'a silit să 'mi păstrez liniștea odată începută, — și apoi jurul, da și jurul sau poate chiar numai jurul.

Nici că-mi pot da seamă. De câte ori voit-am să mă pun la masă, să-ți scriu, dar' să-ți scriu încît cetind și rele-mi să veși lacrimi de părere de rău, că și mata ai putut tăcea timp așa îndelungat și — n'am făcut-o!

Jurul, jurul ăsta fatal!

De-aș vedea în jurul meu ceva mișcare, și eu aș mai prinde voe, dar' ori unde privesc, nu vîd decît repaus, odihnă.

Bătrîni, s'ermanii bătrîni s'au obosit de lungă neactivitate... au lipsă dar' de o leacă de repaus...

Tinerii? Noi tinerii?

Reverința ce o datorim anilor încărungiți, nu ne permite să le conturbăm somnul dulce...

O, durmiți în pace, dragi părinți...

— 8/XII.

Le-am făcut nedreptate bătrînilor și în genunchi m'aș arunca plin de căință, că m'am putut cândva îndoi în zelul lor românesc...

O, auzi Europă cultă și lume civilizată, auziți popoarele: 'Românii din

Presa maghiară.

Până acum nu s'a găsit în toată presa maghiară decît o singură foaie, revista 'Hét', care se desaproabă hotărît pe nesocotitul procuror șovinist. Articolul iscălit de Tar Lörincz a rămas ca un corb alb.

Cine este Tar Lörincz? Eată o întrebare legitimă. Se desminte informația ce am dat, că ar fi profesor în Pesta. Se susține că numele e pseudonim, după care se ascunde un fruntaș ziarist maghiar. Se vede, că deși e convins de adevărul autorului a ținut să fie precaut. Ceealaltă presă continuă a tăce; cele mai șoviniste înregistrează faptele,

'Bud. Hirlap' scrie, că tinerimea noastră va trata chestiunea în străinătate preparând spiritele pentru congresul internațional ce se va ține la 1900 în Paris.

'Egyetértés', sub titlul corect românesc: Iancu Avram publică în traducere protestul tinerimei din Cluj.

Preține a ști că comitetul național al studenților din Iași a convocat o întrunire, în cauza Iancu, pe mâne, Duminecă.

Dreptul limbei române la forurile judecătorești.

Lugoj, 21 Dec. n.

Congregațiunea ordinară a comitatului Caraș-Severin s'a ținut în 191. c. în prezența unui număr foarte restrîns de membri.

Cel mai important moment a fost răspunsul vicecomitelui Karol Fialka la interpelarea dlui C. Brediceanu în cauza ucasului judecătorului de ocol din Teregoava, Sipos — prin care oprește folosirea altei limbi la cereri și arătări, 'decît limba maghiară', deși în tot cercul Teregoava nu e nici un Ungur afară de angloiații publici.

Răspunsul vicepanului.

Vicepanul zice, că 'și-a procurat ordinațiunea judecătorului Sipos și că e adevărat, că numitul a dispus că la judecătoria din Teregoava numai arătări scrise în limba maghiară să se primească și a recerzat primăriile se publice aceasta a sa ordinațiune.

Cătră judecătorii comunale n'a adresat dl jude asemenea ordinațiune, deci acelea nu sînt și încă nu a fost cas ca să fie împedecate, de a lua protocoale de pertractare în limba comunei respective și a șterse eventualele apelelăni tot în acea limbă.

Cu toate acestea, — zice dl vicepan, — am înaintat ordinațiunea numitului judecător la dl preșident al tablei regiștii din Timișoara, ca să cerceteze legalitatea aceleia și să dispună în sfera sa de competență. — Eu cred că am făcut destul pentru respectarea limbei oficioase și protocoalele a comunelor, despre drepturile privaților îngrijească-se aceia.

Roagă congreagațiunea să iee răspunsul seu la cunoștință.

Discursul dlui Brediceanu.

Dl Coriolan Brediceanu roagă congreagațiunea să nu iee acest răspuns la cunoștință, fiindcă dl vicepan avea da-

torința să denege publicarea și implinirea acelu ucas fiind ilegal și să-l retrimită numitului judecător cu această motivare. — Dl vicepan n'o spune pe față, dar' din faptul că a subternut ordinațiunea din chestiune dlui preșident al tablei regiștii din Timișoara, reese, că și el e de părerea că are ordinațiune vatămă dreptul limbei garantat prin lege; dacă e așa — atunci se face complice și dl vicepan și primăriile, dacă nu-l resping, ci îl publică și îl implineste.

Deosebirea ce voește să o facă dl vicecomite între privați și oficiile comunale — e fără de basă, căci dreptul limbei e dat cetățenilor, ear' oficiile trebuie să-l respecte, — dacă țin ceva la lege. În lege sînt dispozițiuni despre libertatea folosirii limbei — restrînsă cât de bine, — dar' nici acelea nu le ține nime dela ministru până la judecătorul de ocol; și nici nu-i mirare, că volnicia se iartă în această eră orbită de șovinism, — căci dacă cel mai apt ministru de justiție (?) de odinioară Szilágyi, a putut să se fâlească în fața dieței că în justiție 'i-a succes a introduce unificare, adevă folosirea numai a limbei maghiare, deși dispozițiunile din lege altcum sunau, și dieța a aplaudat ca nebună această preamărire a călcării de lege, atunci nu-i mirare, că ori-și-care neaș descendat al lui Árpád se crede în drept și el în cercul seu de activitate a da câte o ordinațiune din zel patriotic (?) în serviciul șovinismului.

Cât sufer interesele poporului și ce înstrăinare produce asemenea ordinațiuni, aceea nu-i pasă nimînui, căci la noi dogma politice de stat e inversă — adevă: poporul e pentru angloiații și nu, ca și în toată Europa civilisată, angloiații pentru popor.

Nu pot deci să fiu mulțumit cu răspunsul primit, ci imi susțin dreptul a face propunere specială, ca să stîngem odată pentru totdeauna asemenea călcări de lege.

De pe la noi.

„Înfrățire“ la Deva?

Marția viitoare, a doua zi de Crăciunul apusean, Ungurii din Deva aranjează un concert.

Și lucrul naibei, deja punctul al treilea al programului, — este românesc. E piesa 'Stiu tu?', cântată de dl Alexandru Schuster...

Ce va să fie și asta? O atențiune sinceră dată Românilor și o recunoaștere a muzicei lor, sau o simplă manevră de 'înfrățire', cum trăim în 'era' înfrățirilor?

Informațiile primite sună în sensul, că dl Schuster fiind un foarte bun cântăreț, a fost rugat să coopereze la concert, ear' d-sa ar fi declarat că numai așa primește să conlucreze, dacă se va lua și un punct românesc în program, — și Ungurii au primit condiția, punend punctul românesc chiar ca al 3-lea.

Intru-cât e adevărată explicația și intru-cât nu, e greu de dovedit, — nouă mai curînd ni-se pare că în era 'înțeleptului' successor al lui Déak, Széll, se încearcă punerea în praxă a principiului, că pentru 'atrăgerea' și câștigarea naționalităților, trebuie să se pună pe lucru înșiși societatea maghiară, silin-

du-se a și-le câștiga prin o tractare obligatoare...

Altfel nici nu putem înțelege concesiia șovinistilor de astă-vară, cari au denegat 'Asociațiunei' sala comitatului, și au murdărit prin canalele lor de stradă școala română, numai pentru-că și-a-pus pe poartă firma românească, — ear' acum după câteva luni se fie în stare a se 'delecta' a doua zi de Crăciun, ascultând o piesă 'valahă' la loc de frunte în concertul lor!

Bine simțitori Românii însă vor ști să se prețuiască pe cât li-se cade, astfel de încercări momitoare.

Indirect însă domni deveni fac un lucru pe care de altfel ocoși ca Bartha al lor, îl neagă: recunosc că nu numai că există aici neștiința română, negată de Bartha, dar' și aceea, că ea are o cultură și o muzică, pe care nici dinșii nu o mai pot trece cu vederea.

Rip.

Cronica zilei.

Sibiu, 23 Dec. n.

Memento. 24 Decembrie: Reuniunea de cântări a plugarilor din Șomcuta-mare, adunare generală. — 'Progressul', soc. rom. de diletanți în Făgăraș, adunare generală.

25 Decembrie: 'Asociațiunea' aradană, adunare generală în Arad. — Tinerimea dela gimnaziul din Beiuș, ședință literară în memoria episcopului Samuil Vulcan.

26 Decembrie: Concurs de notar comunal în Amnaș (Merceurei).

28 Decembrie: Concurs de medic în Roșia-montană (Verespatak).

29 Decembrie: Congregație în Deva. — Concurs de notar în cercul Crușița (pretura Biserica-albă).

Autonomia catolică.

Semioficiosul 'Pol. Ért.' scrie, că primatele Ungariei va convoca pe la finea lui Ianuarie congresul catolic, pentru a lua în desbatere elaboratul majorității și al minorității comisiunei de 27. Se svoiește, că membrii congresului în mare parte ar aplacida elaboratul minorității. Discuția în congres va fi deci foarte animată și va dura vre-o trei săptămâni. Proiectul ce se va vota, va fi prezentat Monarhului spre sancționare. În urmă va fi prezentat și parlamentului pentru a fi înartulat în lege. Așa s'a făcut la timpul seu și cu statutul organic al bisericeii gr-orientale române.

La 'Reuniunea română de inormentare din Sibiu' s'au mai inscris: Antoniu Vasiliichi. inspect. de penitenciar, pens.; Nicolae Buian, propr.; Romul Petric, funcționar de bancă; Ioan Ghibu, Dr. D. P. Barcian, Dem. Comșa, profesori; Petru Drăgoiu, cursor; I. Roman, friser; I. Gărbacea, proprietar; Maria Gărbacea n. Pinciu; doamna Maria Borcia n. Cioran; Vas. Morariu, espres; Nicolae Domnariu, măiestru cismar; Elisaveta Domnariu n. Oprean.

Fapte creștinești. Comerciantul Ioan N. Bidu și soția sa Teodora, din Brașov, au dăruit bisericeii gr-or. din Petroșeni două candelă de argint în preț de 40 fl.

Iudita Nistea, fostă soție de preot, din Bucium-Sat, a răposat ieri în spitalul civil din Sibiu. În mormântarea 'i-s'a făcut azi după ameazi.

Dl Zamfir Arbore, a fost numit profesor cu titlu definitiv la școala superioară de răsboiu din București, în locul dlui M. Grigoriuviță, care a trecut ca translator la legațiunea română din Berlin.

Concarse bisericesti. Cu termin de 30 zile dela prima publicare sînt escrise concurse pentru ocuparea posturilor de parochi în parochiile gr-or. de cl. III.: Soatul-inferior cu filia Soatul-superior, Frata, și Cucerdea-săușiască (ppresb. Turde), Bărești cu filia Săcel (ppresb. Hațegu-lui) și Lăpuș (ppresb. Câmpenilor).

Nume de orașe în Africa-sudică. Orașele întemeiate în Africa-sudică sînt de origine mai nouă și ele își au adeseori numele dela cutare persoană sau dela alte împrejurări.

Dintre orașele cari se amintesc des în răsboiul actual, Harysmith își are numirea dela vechiul guvernator al coloniei Cap, Harysmith, ear' faimosul Lady-smith se numește după numele nevastei lui Harysmith: lady Smith; (orașul doamnei Smith). Frumosul oraș cu port, Neapolul Africeii-sudice, D'urban a fost numit earăși după numele unui guvernator din Cap. Pretoria, capitala Transvaalului s'a numit astfel în onoarea lui Andreiu Pretorius, care a condus pe Buri în țeara lor de azi. Johannesburg și Krugersdorp își au numele dela fruntașii Buri, Ioan și Krüger. Pietermaritzburg, capitala Natalului, e compus din două nume, a lui Pieter Retief și Gert Maritz, cari au fost șefii Olandezilor din Natal și au căzut în luptele cu Caferii.

Numele provinciei Natal 'la dat Vasco de Gama și oamenii sei, fiind țeara aceasta descoperită în ziua de Crăciun (1497), în ziua Nașterii Mântuitorului.

Munkácsy Mihail, pictorul maghiar internat în sanatoriul din Endenich, a căzut în completă inconștiență de sine. Nu mai cunoaște pe nimenea din jurul seu, nici chiar pe soția sa.

Pe linia Brașov-Zerneck, care fusese deteriorată de eșirea apelor, comunicația trenurilor s'a început de nou.

'Daily Mail', din Londra, afirmând că transferarea dlui de Kiderlen-Wachter ministru plenipotențiar la Kopenhaga, în aceeași calitate în București, ar fi o degradare, 'Berliner Tageblatt', răspunde.

Istoria despre disgrația lui Kiderlen este un basm. Bucureștiul este mai important decît Copenhaga, de oare-ce capitala României a încetat de a mai fi cuib de intrigi anglo-franceze.

Dela București a fost numit contele Bülow ambasador la Roma și apoi ministru de esterne al imperiului german.

Parcelarea unui latifundiu. La inițiativa fișpanului Lukács în comitatul Bichig se va parcela între populațiunea din comunele Gyoma, Endrőd, Köröstarcea, Körös-Ladány și Mezőtur latifundiul de 29.000 jugere al lui Wodianer. Comunele numite au cumpărat acest latifundiu cu patru milioane florini.

Nu plecați fruntea 'n solăvie, Ci fiți voi de voi stăpâni! Inimile rîdicate Demne sînt de libertate. Înainte Buri mei! Înainte pui de smei!

Cele brațe muncitoare Din pustiiri fac un raiu; Unde mîntea-i domnitoare Schimbă iarna într'un Maiu Prin pustiiri africane Oase la caravane. Înainte Buri mei! Înainte pui de lei!

Cei purtați de lăcomie Roată dau peste pămînt, Ș'apoi cad ca o urgie. Peste locul care-i sfînt. Printre grău arunc neghină Și fac noapte din lumină. Jos cu oamenii cei răi! Înainte Buri mei!

Aurul le fură mîntea, Diamantul scilpicios Prea la mulți le mîncă cîntea Și-i aruncă prea pe jos. Căci așa-i mîntea orbită Și inima cea 'mpetriț! Jos cu oamenii 'mpetriți! Înainte Buri iubii!

Că voi, Buri cu prevederea D'aste lucruri v'ați ferit; — Inimicul cu puterea Peste ele-a năpădit: V'a neliniștit vieața, Cerul vi-'a 'nochis ceața. Jos cu oameni inimio! Înainte Buri voinici!

Brașov, 6 Dec. Ioan Dariu.

O să-și dee concursul la acest concert artiște române cu renume, cari au fost aplaudate și primite cu entuziasm pretutindeni unde s'au arătat... Numele lor? Deocamdată îl retac, te asigur însă că Bihorul va pute fi mîndru de a fi asistat la un astfel de concert...

A revoir, la concert.

— 17/XII.

Un cas significant. 'Mi-am împrumutat mai zilele trecute 'Biografia lui Iancu' scrisă de neobositul nostru Șuluțiu — unui coleg, care plecând acasă din năbăgare de seamă a luat-o cu sine. Avînd acum lipsă de această carte m'am luat la drum să 'mi-o împrumut dela cineva și-ți poți închipui de câte esemplare am dat? Am fost pe la toți tinerii și bătrîni și n'am dat de nici unul. Pace bună, până o să mai împrumut cuiva vre-o carte.

Fără nume.

În zile grele.

— Dedicăție Burilor. —

'Dulce e și cu decur Pentru patrie să mor. Moștenire din străbuni.

Dulce este libertatea Pentru cine-i demn de ea; Dar' amară-i nedreptatea, Când ea vine tot să-ți ia: Să te lase 'n umilită! Să petreci în suferință! Înainte Buri mei! Înainte pui de lei!

Buri, eroi de vitejie, Oameni, voi, cu capu 'n mîni,

și vîzînd cum își petrece Schwarzenberg cu Grünne cățiva pași dela fereștile Împăratului, — lângă muzică militară! Iancu — 'haramia vezér'! Iancu al nostru, de dragul căruia un Împărat 'și-a schimbat planul de călătorie, trecînd prin un sat neînsemnat!...

Și?...

Ce ne pasă nouă, ce zic și scriu Ungurii despre bărbații nostri! Cu științele lor istorice nouă nu ne împun! Abia sînt câteva zile de când unui vestit istoriograf al lor, membru al academieii lor de științe, Gyomlay 'i-au dovedit, că cea mai mare parte din istoria sa a Grecilor a plagiat-o din autori germani! Ce ne pasă, ce istorie fac ei! Istoria străină o plagiază, istoria patriei o falsifică! Kossuth, care 'l-a detronat pe Împărat — semizeu, Iancu, care a luptat cu atîta vitejie pentru tronul lui — 'haramia vezér'!

Istoria lor e dictată de ideea de stat maghiar și e scrisă de șovinismul lor cras cu condeiul înmuiat în cerneala mîniei neîmpăcate, că 40.000 de Români 'și-au jertfit vieața 'și-au versat sîngele combătînd pornirile lor antinastice! Pentru ei capul unui popor, care a rămas credincios jurămîntului făcut Împăratului — e 'haramia vezér'! Ai auzit? Iancu, Iancu 'haramia vezér'!

Trecem și noi prin 'școala popoarelor', o școală amară, dar' folositoare...

— 16/XII.

Am nădejde, că o să te vîd în curînd. În sinul tinerimei noastre s'a pornit o mișcare pentru crearea unui fond de ajutorare a tinerilor lipsiți de mijloace și basa acestui fond are s'o formeze venitul concertului, ce-'l va aranja tinerimea în luna lui Februarie.

Oficieri în arest. Astă-vară trei oficeri de honvezii înscenaseră o părălă patriotică într-o cafenea de frunte din Seghedin. Bătuțul fusese Engel Lajos, editorul ziarului »Szegedi Napló«, ear' învingători locotenentii Andor Béla, Veiner Antal și sublocotenentul Veres László. Contra oficerilor comanda militară a introdus cercetare, în urma căreia Andor Béla fusese osândit zilele trecute la *trei luni arest*, ear' ceilalți doi la *câte o lună și jumătate*. Toți trei 'si-au început osanda alaltăieri.

„Bukarester Morgenblatt“ se va numi un ziar german ce va începe să apară în București în luna Decembrie. Va eși zilnic în fiecare dimineață și va conține 4 pagini de format mare. Programul acestei gazete se promite foarte bun. Eată ce anunță comitetul de redacție:

1. Apărarea intereselor politice, culturale și comerciale ale României față de străinătatea germană; luminarea acesteia din urmă asupra enormelor progrese, făcute de țeară în toate ramurile vieții politice, intelectuale și sociale; combaterea acelor, cari prin relații false și tendențioase caută a zdruncina creditul țerei și încrederea străinătății în comerțiantul român; realizarea legăturilor comerciale mai întinse între Germania și România, basate pe încredere și prietenie reciprocă.

2. Apărarea drepturilor acelor Români, ce nu locuiesc în țeară, plecând dela principiul că dușmanii neamului românesc sunt și dușmanii noștri; luminarea străinătății și mai ales a Germaniei asupra acestor drepturi.

3. Realizarea unei prietenii strinse între tinerimea română și cea germană, urmată de o prietenie între popor și popor, dorind, ca România și Germania să meargă mână în mână, spre binele celor două țări și popoare.

4. Răspândirea literaturii române în toate țările locuite de Germani, traducându-se și publicându-se în noul ziar operele autorilor români, având grijă, ca aceste traduceri să fie reproduse de cele mai răspândite gazete germane din întreaga lume.

În urmarea acestei politici vom fi susținuți mai întâiu de conaționalii noștri, de Germanii din România, cari aprobând aceste idealuri sunt strinși în jurul nostru și vor lupta împreună cu noi pentru realizarea lor. Acești Germani însă sunt prea puțin numeroși și nu pot deci asigura ziarului în primul an, când încă nu e bine introdus, un traiu fără grije materială; de aceea ne permitem să apelăm și la sentimentele patriotice ale Românilor, rugându-i să binevoiască a ne acorda spriginul lor, spre a pute învinge mai bine greutățile materiale ale primului an de existență a gazetei. Astfel țeara, care ni-a dat ospitalitatea, ni-a da și posibilitatea de a-i mulțumi pentru binele, ce ne-a făcut și de a plăti o parte din marea datorie de recunoștință, ce o avem față de țeara românească, față de poporul român. Pentru societatea de publicații: *Mazilian W. Schroff*.

Recomandăm din parte spriginirea acestei foi.

Alcoholismul nu e motiv atenuant. Zilerul Pobranyi György astă-vară junghias pe Süvegcs György într-un birt din Budapesta în urma unei certe. Tribunalul l-a osândit la 5 ani temniță. Apărătorul susținând că Pobranyi e alcoolist, a cerut să se iee aceasta ca motiv atenuant și a făcut recurs la tablă. Pe baza opinărilor medicilor s'a constatat că în adevăr uci-gașul e alcoolist, și astfel tabla a ordinar pertractare nouă. Tribunalul însă zilele trecute pertractând cauza de nou, a osândit pe Pobranyi earăși la 5 ani temniță, neacceptând alcoholismul ca motiv atenuant.

Moarte oribilă. În Hajdu-Hadház lucrătorul Balog Antal a fost prins între roatele morei de vapor și strivit de tot. Numai bucați de trup au fost scoase dintre roate.

Concert în Deva. A doua zi de Crăciun (7 Ianuarie n.) corul bisericesc gr.-or. din Deva cu concursul tinerimei studioase va da un concert împreună cu reprezentațiune teatrală în »Redută«.

Concert. Luni și Marți, 25 și 26 Decembrie n. va concerta capela militară a reg. de inf. nr. 2 în restaurantul »Stadtpark«. Începutul la 7 ore seara. Prețul intrării de persoană 20 cr.

Incendiu american. Despre incendiuri de calibru mai mic, câte se întâmplă prin țeara miliardelor, nici nu se raportează Europei. Abia despre câte unul de senzație vine știre prin firul submarin. Astfel se raportează despre un colosal incendiu întâmplat zilele trecute în Filadelfia. Focul s'a escat în magazinul unei mari prăvălii, și pe când au sosit pompierii întreagă strada era în bobotaie de flăcări. Au ars opt mari case de comerț; paguba e, după evaluare aproximativă, peste *cinci milioane de dolari*. Jertfe de vieți omenești incendiul nu a luat, ceea ce — considerând că edificiile erau de câte 8—10 etajuri și că în momentul izbucnirii incendiului se aflau în ele mai mult de 900 persoane, — este adevărată minune.

Secretarul de stat Braun, directorul cancelariei de cabinet din Viena, s'a retras în pensiune. Din acest prilej M. Sa 'i-a conferit ordul Leopoldin în gradul de mare-cruce. La 1892 Braun luase în primire Memorandul deputățiunei române.

Țigan ucigaș. Joi (21 Dec. n.) fiind în Tîrgul-Murșului tîrg de săptămână, cântorul *Constantin Bordașiu* din Golomba, locuitor în Sabad, s'a dus să-și cumpere niște scânduri. În preajma birtului din apropierea magazinului de scânduri a dat de un Țigan, care înjura sălbatec și amenința cu moarte pe birtașul pentru-că-l dase afară din birt. Țiganul fiind și el din Sabad, și chirișul cântorului, acesta s'a încercat să-l mulcomească, la ce rabiatal a năvălit pe el și tăindu-i arterele dela grumazi l-a ucis. Sosit în Sabad ucigașul s'a baricadat în locuința sa și armat cu o sâcură amenința cu ucidere pe toți cari ar cuteza să intre la el. Abia după-ce oamenii au demolat pereții casei, a putut fi prins și legat ucigașul.

Statutele comitatului Sibiu. Comitatul Sibiului a creat în decursul anilor un număr însemnat de statute, a căror cunoștință e pentru fiecare locuitor cu atât mai importantă, cu cât neobservarea dispozițiilor cuprinse în ele aduce cu sine în multe casuri pedeapsă.

Pentru-ca fiecare om să-și poată procura aceste statute, oficiul comitatens le-a adunat într-o colecțiune compusă sistematic, al cărei volum I. s'a edat de curând. În acest volum se cuprind 48 de statute, îndeosebi toate acele cari pentru marea public sunt de mare importanță, și anume acele, cari se refer la afacerile de siguranță, sanitare veterinare, afaceri de drum, câmp și alte afaceri polițienești, afaceri economice, afaceri comunale etc.

Acest op se poate folosi foarte ușor, având 3 tabele de materie (una alfabetică), astfel că fiecare se poate orienta îndată.

Esemplare din aceste statute se pot procura în arhiva comitatului. Ediția română costă 1 fl. 41 cr.

Soți galanți petrec în acest timp nopți foarte neliniștite. Și anume din cauza celor mai morale motive. Ca povara Alpilor apasă pe bieții de ei greaua întrebare: Ce să cumper newsitei ca dar de Crăciun? Esistă exemple, că vesele unei zi de sârbătoare adese-ori s'a sfîrșit prin scene foarte dramatice-tragice. De aceea nu este permis a scăpa din vedere precauțiunea și înțelepciunea. Ceva cerce? De acestia cumpără numai soacra. Un orologiu? A căpătat în anul trecut. Mătasă pentru o robă? Da, dacă 'i-ai ști nimeri gustul. Anume cel din anul acesta. O pălărie de iarnă? Ca s'o doneze camerierei, ca an-țeri! Un servis de masă? Atunci tot anul nu mai scapi de comande ulterioare. Aha, un covor! Da, dacă persianele veritabile și falsificatele nu ar fi acum, în preajma Crăciunului, de două-ori mai scumpe, decât cu două luni mai târziu. Soțul, vrednic de compătămire, stă uluit și în sfîrșit e aproape să-și peardă mințile. Dar, prea stimabile, nu-ți mai frământa mîntea și lasă grija aceasta sorței! Întinde cocoonii d-tale modălitatea de a-și pute avé toate prețioasele numite mai sus și încă și mai multe. Cumpără-i un los! Ori și mai multe chiar. De sine înțeles, losuri de ale loteriei filantropice a policlinicei din Budapesta, prin cari pui pe d-na soție a d-tale în poziția de a câștiga, în restimpul din 4 Ianuarie până la 6 Martie, cu același los *șese câștiguri principale* în valoare sumară de 200.000, zi și serie: *două sute mii de coroane*. Și pe ce preț ieftin te scapi d-ta de toate grijile! Un los doar, care fără nici o subtragere joacă la toate sortirile, costă numai o *coroană*. Și încă ceva. Dacă în zilele acestea de daruri și cadouri se vor afla și soți galante — sfatul nostru e bun, nici stimatelor dame nu putem recomanda altul mai bun.

Prin analize și observațiuni făcute de autoritățile medicale s'a constatat, că recunoscută *apă amară* »Francisc Iosif« după compoziția sa este singurul mijloc salin purgativ de efect durabil și plăcut la beut. Premiata la 10 expozițiuni europenești cu medalii de aur. Se poate obține pretutîndenea.

Știri mărunte. În Cornăești și Nucet a fost ales notar Vasile Crișan.

»Dunăreana«. noua bancă românească în Cubin (comit. Timiș), își va începe activitatea la 1 Ianuarie 1900.

La
Abonament lunar
pentru
Decembrie st. vechiu
invitat
Administrația ziarului »TRIBUNA«.

Tribuna Literară.

Societatea geografică română.

(Urmare și fine).

Activitatea societății.

La adunările societății s'au ținut de câtră membri an de an conferențe, privitoare la geografie. Numărul acestora este cam de 150.

Societatea a publicat un *Buletin*, în broșuri trimestrale, cari formează 20 de volume (de pe 20 ani). În ele se cuprind, afară de acte de ale societății, rapoarte despre starea și progresele științelor geografice și un număr mare de studii din domeniul geografiei și a științelor înrudite. Un vast material privitor la geografia României și câteva studii și din geografia Ardealului și a Ungariei (părțile locuite de Români). De prezent buletinul se scoate în 600 de exemplare, cari se împart la membri, la societățile, cu cari societatea geografică stă în corespondență, la bibliotecile școlare etc. Buletinul a fost și este redactat de secretarul general, dl *G. I. Lahovari*, publicând și dînsul câteva studii de valoare în coloanele lui.

O lucrare de mare valoare a inițiat și condus societatea prin publicarea *dictionarelor geografice ale celor 32 de județe ale României*. Aceste dictionare s'au publicat în un timp relativ scurt de 12 ani (1886—1898), grație zelului și îngrijirii domnului secretar general *G. I. Lahovari*.

Pe baza acestor dictionare de județe s'a decis compunerea *Marelui dictionar geografic al României*. Pentru redactarea lui s'a ales un comitet de redacție, compus din d-nii *G. I. Lahovari*, secretar general, generalul *Const. I. Brătianu*, șeful secției geodesice a statului-major și profesorul univ. *Gr. Tocilescu*. Zelul acestor bărbați savanți a învins toate greutățile împreunate cu alcătuirea unei opere atât de gigantice și astfel societatea geografică română își va vedea în curând realizată monumentală sa creațiune. Marele dictionar geografic este proiectat în 5 volume mari în folio, din cari au apărut deja trei. El va cuprinde cam 35.000 de nume topografice, cu descrierile necesare.

Din volumele apărute se poate constata, că marele dictionar geografic al României poate concura cu vrednicie cu cele mai însemnate lucrări de soiul acesta din străinătate. Societatea geografică română și în special comitetul de redacție 'și-a câștigat merite incontestabile prin această lucrare și a făcut un mare serviciu științei geografice române și universale.

Îndată-ce va fi terminat dictionarul, societatea va redacta un op cu titlul *Patria română*, în care se va face descrierea amănunțită a țerei, apoi va scoate, în legătură cu institutul geografic al armatei, un *atlant compus din hărțile celor 32 de județe*. Asemenea este în proiect înființarea unui *club carpatic*.

Societatea are o bogată bibliotecă de specialitate și o frumoasă colecție de harte. Ea a instituit premii pentru elevii liceali, cari se câștigă prin concurs, premiile sînt de 300, 200 și 100 lei și se decern anual.

În fine mai amintim, că societatea a fost reprezentată prin delegați la diferite congrese geografice din Europa. Mai în urmă a fost reprezentată prin secretarul general, dl *G. I. Lahovari* la congresul geografic din Berlin, ținut anul acesta. Aici a fost prezentat congresului volumele apărute din marele dictionar geografic al României.

Buletinul.

Buletinul societății poate pe trimestrele II. și III. a. c. are format 8° mare ca de obicei și 178 pag. E împodobit cu 24 de planșe: ilustrații foarte bine reușite și cari ne înfățosează diferite monumente, scene etc. din Orient.

Buletinul are trei părți. În partea primă se află publicate acte de-ale societății. Între ele este de remarcă: *Darea de seamă anuală* a dlui secretar general *G. I. Lahovari*, cătră adunarea generală a societății geogr. rom. în ședința din 6/18 Martie a. c. În darea sa de seamă dl Lahovari arată starea și lucrările societății și a membrilor, amintește congresele geografice din anul trecut și curent și constată, că de vre-o două decenii studiile geografice au luat un avânt foarte mare și în timpul din urmă științele geografice s'au vulgarizat, de oare-ce ele 'interesează astăzi pe toată lumea.

După aceste urmează pe mai multe pagini o concisă și prețioasă espunere a mișcărilor geografice și politice-geografice și a evenimentelor geografice din toate țările de pe glob.

În partea II. se cuprind conferențe și memorii, în nr. de 5. Remarcăm dintre ele conferența dlui *B. G. Assan* inginer mecanic: *Căletoaria împrejurul pământului*. Este descrierea căletoariei ce a făcut-o dl Assan în Orient și de aici peste America în Europa. Dl Assan se dovedește de un foarte adânc observator și descrierile sale sînt foarte vii și atrăgătoare. Ilustrațiile adnexa se rapoartă la descrierea aceste.

Mai amintim, că între conferențe și memorii este și un studiu de subscrisul,

asupra *Literaturii geografice a Transilvaniei*, până la finea secl. XVIII.

În partea III. a Buletinului se reproduc câteva păreri și aprecieri române și străine asupra *Marelui Dictionar geografic al României*.

În general Buletinul cuprinde material interesant și prețios din domeniul geografiei.

De încheiere.

Am schițat pe scurt trecutul societății noastre geografice și lucrările mai principale ale ei. Este incontestabil, că societatea geografică română a contribuit în mod însemnat la lățirea științelor geografice și la îmbrățișarea și cultivarea lor. Afară de aceasta ea a făcut cinstea României și întreg neamului românesc prin reprezentarea sa la diferitele congrese internaționale.

Datorința noastră a tuturor este a spriginii această societate și în special, datorința Românilor din Austro-Ungaria este a cultiva științele geografice, la noi atât de înapoiate, a ne ocupa și a face cunoscute rapoarturile geografice ale țărilor și ținuturilor locuite de Români, țeri cu frumseți naturale neîntrecute și atât de variate în privința stărilor etnografice, economice, comerciale etc.

Indemn frumos și laudabil ne dă în privința aceasta Societatea geografică română.
Silvestru Moldovan.

Au apărut:

»Judecătorile cu jurați«, de *Teodor V. Păcățian*. Editura proprie. Tiparul »Tipografeii«, societate pe acțiuni în Sibiu. Prețul 40 cr.

Precum se știe cu 1 Ianuarie 1900 în judicatura țerei noastre intră în vigoare institutiunea *judecătoriei cu jurați*. Anumite crime și delicta vor fi judecate nu de judecători oficiali, ca până acum, ci de juriuri compuse din cetățeni, cari la aducerea judecății au să asculte numai de vocea conștiinței lor. Ca ori-ce institutiune nouă așa și aceasta, spre a 'și-o face cunoscută din fir în pîr din mormanul de paragrafi ai legiei, îi trebuie laicului timp îndelungat și muncă asidua. Dl Păcățian a făcut deci un lucru bun, când prin publicarea broșurei acesteia a dat în mâna laicilor un îndreptar de mare folos întru cunoașterea judecătorilor cu jurați și întru exercitarea drepturilor de jurat. Îndeosebi va fi de mare folos această broșură poporului nostru de rînd, care va afla în ea învătători, că ce este judecătoaria cu jurați? cine poate fi jurat? cari sînt drepturile și datorințele juraților? cum are să decurgă cercetarea, pertractarea etc. O recomandăm deci îndeosebi preoților, învătătorilor și cărturarilor dela sate.

Broșura, de prezentare plăcută și ca execuțiune tehnică, are format 8° m/c, 110 pag., tipar curat, pe hârtie fină. Se poate procura de-a dreptul dela autor. (Sibiu, strada Poplăcei nr. 15), ori prin administrațiunea »Tribunei«.

»Propedeutica filosofică pentru învățământul secundar« (partea II. »Logica formală« cu un adaus: Introducere specială în filosofie), de *Gregorin Plotos*, profesor la gimnasiul din Năsăud. Manual aprobat de ministrul de culte dto 18 Iulie 1899 nr. 34948. Prețul 1 cor. 40 fil. S'a tipărit în tipografia lui C. Csallner în Bistrița. Se poate procura la autor în Năsăud și la tipografia Csallner în Bistrița.

Influența culturii grecești în Muntenia și Moldova, cu privire la biserică, școală și societate (1359—1873), de *George M. Ionescu*, profesor de istorie la inst. »Clinciu Popa«, licențiat în litere și teologie. Cu o prefață de *Const. Erbicanu*, prof. universitar, membru al Academiei. — Opu! e dedicat dlui *Take Ionescu*, ministra al instrucțiunii publice și cultelor. — Volum 8°, 284 + XX. pag. ni, prețul 5 lei. Bucurști, tipografia Toma Bașilescu.

Sosiți în Sibiu.

La 23 Decembrie n. 1899.

Hotel »*Împăratul Romanilor*«: Macsego cu familia, căpitan din Tîrgul-Murșului; Szandner, locotenent din Ibașfalău; Baron Szentkereszty, d-na Tolnay, din Deva.

Hotel »*Neuribere*«: Hirschecker cu soția, inginer din Budapesta; Füstel, sublocotenent din Alba-Iulia; Janosó, învătător din Gyarfeló, Gottesmann, comerciant din Budapesta; Rozinsky, proprietar din Daneș.

Hotel »*Meltzer*«: Rozsnyay, proprietar din Arad; Pankoy, oficial din Uioara; Sierke, privatier din Avrig; Berger, voiajor din Budapesta; Popa, pielar din Tirnova.

Hotel »*Habermann*«: Reiber, grădinar din Gönningen.

MAI NOU.

Protestul tinerimei din Orade.

În ultimul moment am primit un protest al tinerimei academice române din Oradea-mare. Fiind ferile Crăciunului tinerii studenți lipsesc cei mai mulți din Orade. Totuși protestul contra insultătorului procuror este acoperit de un frumos număr de iscălituri.

Résboiul.

De pe câmpul de résboiu nu sînt știri nouă. Din Londra se anunță, că oficiul de admiralitate a decis să trimită 700 de marinari, pentru întărirea contingentului de marinari din Africa-sudică.

Ziarele din Londra constată, că perderile Englezilor în lupta dela Tugeia sînt 1110 oameni, morți, răniți și căzuți în captivitate.

Lordul *Roberts* pleacă azi din Anglia. El se va întâlni cu *Kitchener* în Madeira, de unde vor călători mai departe împreună.

FELURIMI.

Un oraș în calea spre puștiere. Peste câțiva ani probabil, ca orașul *Bombay* din India să fi fost numai. Dela 1896 acest unic mare oraș indie a fost cercetat de teribile epidemii de ciună; din Octombrie 1896 până în Februarie 1897 au părăsit orașul 398.000 de suflete, afară de mare număr al celor răpiți de epidemie. Pe lângă scăderea populațiunii amenință cu pericol de pustiferaie solului, care în fiecare an se urcă cu douăzeci centimetri mai sus. Înainte cu 11 ani nivelul apei era la trei metri sub suprafața pământului; azi e numai la 1 metru și 20 centimetri.

Ciuna și esundarea va face în curînd, ca în locul acestui mare oraș să fie un nou ocean și ruine.

POSTA REDACȚIUNEI.

Dlul *Dr. I. S.* în F. De astă-dată nu e așa... Am văzut actele o ochii! Nu ne îndoiim de sentințele bune românești ale dlui B., dar' faptul rămâne fapt, regretabil, de care va trebui ni-se pare să răspundă și pe altă cale.

Teatru orașenesc în Sibiu.

Direcțiunea: *Leo Bauer*.

Luni, 25 Decembrie n.

La 3 ore d. a.:

Der Vogelhäudler.

Operetă în 3 acte, de C. Zeller.

Seara la 7 ore:

Die Kreuzschreiber.

Comedie populară în 3 acte, de L. Anzengruber.

Marți, 26 Decembrie n.

La 3 ore d. a.:

Der Störenfried.

Comedie în 3 acte, de L. Benedix.

Seara la 7 ore:

Die Glocken von Corneville.

Operetă în 3 acte, de R. Planquette.

Mercuri, 27 Decembrie n.

DER WALDMEISTER.

Operetă în 3 acte, de Ioan Strauss.

Începutul la 7 ore seara.

Pentru redacție și editură responsabil: *Andrei Băteș*.
Proprietar: Pentru »Tipografia«, societate pe acțiuni: *Iosif Marschall*.

Apa amară purgativă „Francisc Iosif“

premiată cu 10 medali de aur și în urmă singură premiată cu marea medalie millenară.

Domnul profesor *Dr. Purjesz Zsigmond* analizând numita apă zice:

„Apa amară purgativă „Francisc Iosif“

o întrebuițez totdeauna bucuros în casuri corespunzătoare, de oare-ce efectul ei de obicei se presentă fără nici o apariție secundară neplăcută.

Cluj, August 1897. [116] 24—25

Prof. Dr. Purjesz Zsigmond m. p. „

Se capătă în tot locul.

Direcțiunea în Budapesta.

Cualități bune, probate,
in
**stofe pentru haine
de bărbați**
trimite [292] 19-22
despărțământul de postavării
al firmei
Kastner & Öhler, în Graz.
Specialitate:
Postav (Loden) de Stiria.
Mustre gratis.
Prețuri fixe.

Anunț.
Un proprietar român, singuratic, cu locuința la oraș provincial, caută o
econoamă română,
săracă și de familie bună, de etatea 26-36 de ani, care are praxă aleasă în cele de bucătărie modernă și economia casnică. Să știe scrie și ceti. [392] 9-3
Condiții favorabile.
Adresa se află la administrația „Tribunei”.

Szebenvármegye főispánja és szászispán.
Sz. 1120-1899. [896] 1-2
főisp.
Pályázati hirdemény.
Szebenvármegye szelistei főszolgabíró járásban üresedésbe jött 500 forint évi fizetés és 100 forint lakbérrel javadalmazott járási irnoki állásra ezennel pályázatot nyitok és felhívom pályázni óhajtokat, hogy az 1883 évi I. t.-cz. 19. §-ában követelt minősítés, keresztlevél, erkölcsi bizonyítvány és eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényüket 1900 évi január hó 25-eig hozzám nyújtsák be.
Megjegyeztetik hogy az 1873 évi I. t.-cz. 5. §-ában előirt igazolvánnyal bíró altisztek ezen állomásra előnyvel bírnak.
Nagyszeben, 1899. évi Deczember 22-én.
Thalman,
főispán és szászispán.

De Crăciunul 1899!
Ca în toți anii, suscit în memorie onoratei mele clientele, că esoposia e gata și deamă și acum de vèzut.
Cassate de parfum, garnituri de toilette, de aparate pentru ars pèrul și instrumente de ras, cum și toți ceialalți articli ai acestei branșe, numai de cea mai bună calitate și cea mai curată confecționare. [895] 2-8
Parfumeria Meltzer,
strada Cisnădiei, palatul comandei de corp.

Friedrich Baumann,
Sibiu, str. Cisnădiei nr. 2 (lângă hotel „Împèratul Romanilor”),
recomandă
noutăți ieftine de seson,
obiecte de modă, manufactură, arbituri și mărfuri cu cotul,
apoi: **ovoare, stofă de haine pentru dame, barehente piquet și vestimente, blouse, umbrele (parapleie), mufuri, articoli pentru bicicole, eșarpe de teatru, capichoane** etc.
Deposit în comisiune
la
Ferdinand Baumann, țesătorie premiata în Sebeșul-săsesc
cu prețuri originale de fabrică per cassa.
Cu prețuri de boltă conform preț-curentului ilustrat
albituri de lână normale originale
singur veritabile
ale profesorului Dr. Jaeger [826] 6-6
din fabrica singur **concesionată și premiata** în diferite staduri a lui
Fiii W. Benger în Bregenz.

Pentru toate
6
sortirile la
loteria de binefacere
în favorul spitalului reuniunii de policlenică din Budapesta
un los costă numai
I coroană.
Câștigul principal
în valoare de [855] 11-15
100.000
coroane
5 câștiguri à 20.000 cor. etc.,
pe cari, la dorință, direcțiunea le răscumpără cu bani gata, pe lângă detragerea à 20% din suma valorii.
Prima sortire
irevocabil
la 4 Ianuarie st. n.
Comandă efectuește prompt:
Biroul loteriei de binefacere,
IV. strada Kosuth-Lajos nr. 1.

Bolnavi de nervi și de boale genitale
și mulțumesc însănătoșarea universal-renomitului
Institut Dr. Mitzger
Budapesta VI., în Piața-Teresia 44.
Acest institut special, care în ce privește confortul și eleganța este unic în felul său, se recomandă în cel mai călduros mod.
Însănătoșarea grabnică surprinzătoare după
metodul de cură „Katophorese”,
care întrecă mult în efect pe toate celelalte metode, intru-cât chiar și cele mai complicate forme ale morburilor grele de sânge și de piele, siphilis, morburi femeiești, îndeosebi casuri de slăbiciuni virile, impotență, provenite din păcatele tinerețelor, — se curează radical și pentru totdeauna în sale de cură hydro-electroterapice. [890] 3-10
Onorar după deplina curare. — La scrisori se răspunde franco.

Turnătorie de clopote și fabrică de scaune de fer pentru clopote
Antoniou Novotny
în Timișoara-Fabric, [8] 24-24
se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori-ce parte, îndată-ce clopotele sânt bătute de o lăture prin ceea-ce sânt mântuite de crepare.
Cu deosebire recomand
+ clopote patentate găurite +
de mine inventate și mai de multe-ori premiate, cari au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, așa, că un clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unui clopot de 400 kg. făcut după sistemul vechiu.
Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre praadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află totdeauna gata în magazin.
La expozițiunea millenară în Budapesta 1896 premiat cu medalia cea mare millenară.
Preț-curenturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Declarațiune publică!
Subsemnatul institut artistic de portrete, spre a nu fi constrins să-și dimită portretistii eminent și artistic instruați și spre a le procura ocupațiune a hotărit, pentru timp scurt și numai până la revocare, a furnisa publicului
pe preț numai de 7 fl. 50 cr.
(abia jumătate din prețul sumei de confecționare)
un portret în mărime naturală
(bustă)
în pervazuri pompoase, elegante, negre-aurite-barock
a căror valoare reală e cel puțin 40 fl.
Cine dorește deci să aibă portretul său propriu, ori al soției, copiilor, părinților, frațiilor sau al altor persoane lui scumpe, chiar și al rudeniilor ori amicilor de mult reșoși, n'are decât să trimită fotografia, fire-ar aceea în ori-ce poziție, și în restimp de 14 zile va avè un portret, care de sigur îi va face cea mai mare surprisă
Lăcrața la portret se compută în prețul portretului.
Comandă, cu accluderea fotografiilor, cari împreună cu portretul gata se vor returna nedeteriorate, se primesc pentru prețul de mai sus, numai până la revocare, pe lângă rambursă, ori anticiparea banilor, la
institutul artistic de portrete
„Kosmos”
în Viena, Mariahilferstrasse nr. 116.
[288] 11-14
Pentru lucrarea eminentă, artistică și pentru sēmănarea perfectă a portretelor se garantează.
Scrisori de recunoștință și mulțumită, în număr foarte mare, stau la dispoziție spre vedere publică pentru ori-cine.
Comandă de Crăciun care sosesc la noi până în 20 Decembrie se efectuează punctuos înainte de sărbători.

Tot felul de pielării lucrate.
Prăvălie de obiecte aparținătoare păpucării și de recuisite de atelier.
Tot felul de pielării lucrate.
Articoli ce se țin de păpucărie și recuisite. Apreturi de piele, lack, vachs, ață și spagat recomandă on. public și militarilor în marșă bună recunoscută și cu prețuri cât se poate de ieftine, în detal și în mare, firma comercială
I. Gottstein's Sohn.
(Proprietar, Adalbert C. Gottstein) în Sibiu, Piața-mică nr. 5.
Spre deosebită atențiune.
NOU! NOU!
Nu mai purta d-ta papuci fără captușeala de talpă de Asbest a lui Dr. Högyes, brevetată.
Să ne apărăm picioarele de frig, umezeală și răcire.
Să ne păzim de falsificate!
Numai talpele provăzute cu această vigneta de brevet sânt veritabile
Nu mai există dureri de picioare!
Nici bătăături, nici sudori de picioare, nici îngroșarea pielei, nici ferbunțeli.
După scurt timp de purtare, cei cari își provide papucii cu captușeala de talpă Asbest de a lui Dr. Högyes, brevetată în întregă lumea, capătă umblat ușurel.
Prețurile:
Talpi de nésip, părechea 40 cr., talpi de Asbest de țesătură simplă 60 cr., de grosime dublă 1 fl. 20 cr.
Că captușeala de talpă Asbest e excelentă, dovedește mai mult faptul, că armatei comune ces. și reg. și honvezimei reg. ung. s'au furnisat până acum 22.500 părechi.
O păreche de talpi de Asbest, chiar și la cel mai apăsător umblat ține un an de zile.
Spedare numai cu rambursă, ori pe lângă plățirea anticipativă a banilor.
Deslușiri, prospecte și declarațiuni de mulțumită, gratis.
Venzători mai departe, pe lângă condițiuni mai favorabile se caută.
Fabrica de mărfuri de Asbest — societate pe cote.
Comandă din afară se execută cu îngrijire. Spedare cu rambursă.
Pentru venzătorii deosebită reducere de prețuri.
Declarațiuni de recunoștință.
Oficiul maresăliei de curte a Alteței Sale Arhiducelui Leopold Salvator.
Fabrică de mărfuri de Asbest.
Alteța Sa ces. și reg. Arhiduce Leopold Salvator este extraordinar de mulțumit cu papucii captușiți cu talpă de Asbest. Alteța Sa a intrubunțat acești papuci la excursiuni mai lungi și a simțit, că picioarele nu 'i-s'au oșobit așa, cum în alți papuci ordinari s'ar fi oșobit. Trimit o păreche de papuci pentru venat, ca după modelul aceluia să faceți alții captușiți cu talpă de Asbest, la același păpucar și apoi să-i trimiteți aici.
Credem, că acești papuci de venătoare vor fi tot așa de buni și corăspunzători, precum un fost papucii de salon.
Agram, la 8 Iulie 1898.
Krahl,
căpitan de husari.
Fostul ministru-president al Ungariei, president al judecătoriei administrative, scrie următoarele:
Stimate ale Doctor!
Papucii cu captușeala de Asbest s'au dovedit a fi excelenți, umblat firm și neferțat; toate durerile în picioare 'mi-s'au sfrișit, așa că — așa cred — boala mea de picioare nu mai are lipsă de nici o cură medicală.
Îți mulțumesc pentru binevoitorul sfat
Danoș, la 17 Septembrie 1897.
stimător:
Alexandru Wekerle.
[265] 18 52
Prăvălie de obiecte aparținătoare păpucării și de recuisite de atelier.